

"De volle zon over de Petanque"

Onder deze titel wordt een rustige en beschaafde sport filatelistisch in beeld gebracht.

Een sport die wordt uitgeoefend tussen enkele bomen, op een provisorisch speelterrein of in een professioneel stadion", met enkele speelbanen.

Men vindt er juichende Boulemanen en zich ergerende Boulisten (zie 2). De hulp van een scheidsrechter met zijn reglementen is natuurlijk nodig, zoals bij iedere sport.

Filatelistisch materiaal over dit onderwerp is/wordt nu nog slechts in geringe mate uitgegeven en is op beurzen e.d. moeilijk te vinden. Het is een groeiende sport en de reclame hiervoor zal zeker toenemen, ook bij de posterijen.

De vele varianten van het Jeu de boules (1)

Zoals aangegeven in dit overzicht, bestaan er diverse namen voor het jeu de boules-spel, vooral in Frankrijk. Het verschil zit hem niet alleen in de naam, maar er zijn, zij het vaak minuscule, verschillen in de wedstrijd-reglementen.

Het spel

Petanque is een van de vele soorten Jeu de Boules en is veruit de meest beoefende variant.

3

2

Het spel wordt gespeeld met metalen ballen en een houten balletje, op een daartoe aangelegde baan. Tegenwoordig bestaat het balletje ook uit plastic (2).

In Saint Paul de Vence (Frans departement Alpes-Maritimes) wonen veel Nederlanders. Gezien de vele Franse woorden die in en tijdens het spel gebruikt blijven, heeft de toeloop van Nederlanders geen invloed gehad op het spel en de gebruikte uitdrukkingen.

Langzaam maar zeker stroomt het publiek toe. Ze verwachten een strijd tussen twee sterke ploegen. Vooraf krijgen de spelers de gelegenheid het speelterrein (Bouledrome) te testen.

Alles is klaar voor de wedstrijd. Een uitverkocht "huis" met Boulemanen (toeschouwers) en Boulisten (spelers) met scheidsrechter en zijn hulpen (2). Het spel wordt gespeeld door twee teams en kan bestaan uit:

- * 1 tegen 1 (tête à tête);
- * 2 tegen 2 (doublette);
- * 3 tegen 3 (triplette);
- * 4 tegen 4 (quadrette);

Het team dat de toss wint, begint. Een van de spelers van dit team bepaalt het startpunt van de partij.

Hij tekent op de grond een cirkel van 30 cm tot maximaal 50 cm.

Vervolgens gooit hij het butje op een afstand van 6 tot 10 m vanaf de cirkel en minstens 50 cm verwijderd van een eventueel obstakel.

4

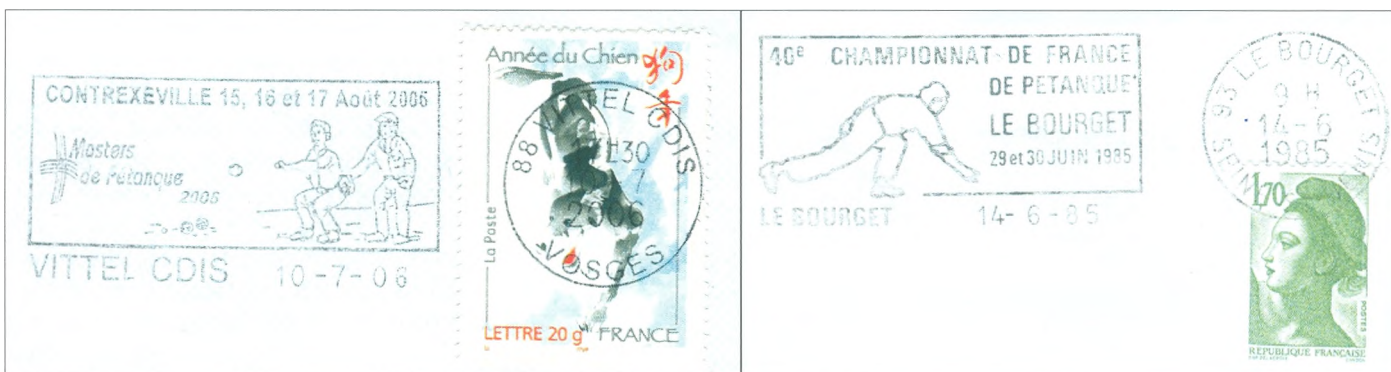
De ballen, boules genaamd, hebben een diameter die tussen de 70,5 mm en 80 mm ligt. Het gewicht varieert van 620 gram tot 800 gram.

Het kleine balletje wordt meestal butje (buutje) genoemd. De diameter is maximaal 30 mm en niet kleiner dan 25 mm. Dit balletje wordt bij onze Zuiderburen ook wel "het mikballetje" genoemd (3).

5

Elke speler moet tijdens het spelen met beide voeten binnen de cirkel blijven (4). De eerste speler probeert dat zijn "donnée" (de plek op het speelveld waar de speler wil dat de boule het eerst de grond raakt) zo dicht mogelijk bij de but is en blijft. Eindigt de boule tegen de but, dan spreekt men van "biberon" (5). Er wordt altijd onderhands gegooid (4).

6

7

9

JEU DE PROVENÇAL

Een variant van het Jeu de boules, waarbij de pionter (speler die zich toelegt op het plaatsen van een boule) en de tireur (speler die zich toelegt op het wegschieten van een boule) niet met beide voeten in de werpcircl moeten blijven staan (6).

Jeu de Provençal, ook wel "la longue" of "jeu libre" genoemd, vereist enige lenigheid bij het spelen (7). Hierin zou dan ook de verklaring kunnen liggen voor het ontstaan van het Petanque. Dit is een variant van het Jeu de boules dat in Nederland wordt gespeeld. Het komt van het Provençaals "ped tanco" dat "voeten gesloten" betekent.

De hier in de stempel, t.g.v. de Franse kampioenschappen (Pétanque) genoemde plaats "LE BOURGET", hanteert eigen spelregels. In Frankrijk is dit niet ongevoon.

Pétanque is de jongste telg van de Jeu de boules-familie met meer dan een half miljoen spelers.

Een veel voorkomend spelsysteem dat hierbij door ervaren spelers wordt gespeeld, is demie portée. Ze spelen een hoge boule die dicht bij het but neerkomt (8).

Het spelverloop

Elke speler probeert met zijn boules korter bij het butje te komen dan de boules van de tegenpartij. Hierbij mogen ook de boules van de tegenpartij worden weggeschoten (tireren). Iedere boule die beter ligt dan de beste van de tegenpartij, levert een punt op.

14

13

15

10

Winnaar is het team dat als eerste 13 punten heeft behaald. De mogelijkheid bestaat en dat komt vaak voor, dat met het blote oog niet is vast te stellen welke de winnende afstand is. Er komt dan een meetlatje (-lint) aan te pas dat de afstand tussen de boules en butje meet (9).

Vol energie gaat de speler "aan de slag" (10). Langzaam maar zeker raken ze vermoeid. Ze spelen met knikkende knieën verder (11). Een regenbui maakt een einde aan het buitenspel. (12). Het publiek zoekt bescherming onder een paraplu (13).

voornamelijk in Frankrijk, is Fanny "het parfum van het Jeu de boules". Overall in Frankrijk, bij ieder bouleterrein, zullen de spelers, wanneer je ze vraagt naar Fanny, glimlachend reageren.

In Nederland is het Fanny-kussen geen traditie. Hooguit wordt de kreet "Fanny-kussen" geroepen. Het is dan de "bekendmaking" dat een team met 13-0 verloren heeft. Het is een schrikbeeld, het gruwelijke bewijs van te zijn overwonnen. En niet zomaar te zijn overwonnen, maar echt te zijn ingemaakt. Het allerergste wat een speler kan overkomen: met 13-0 verliezen.

11

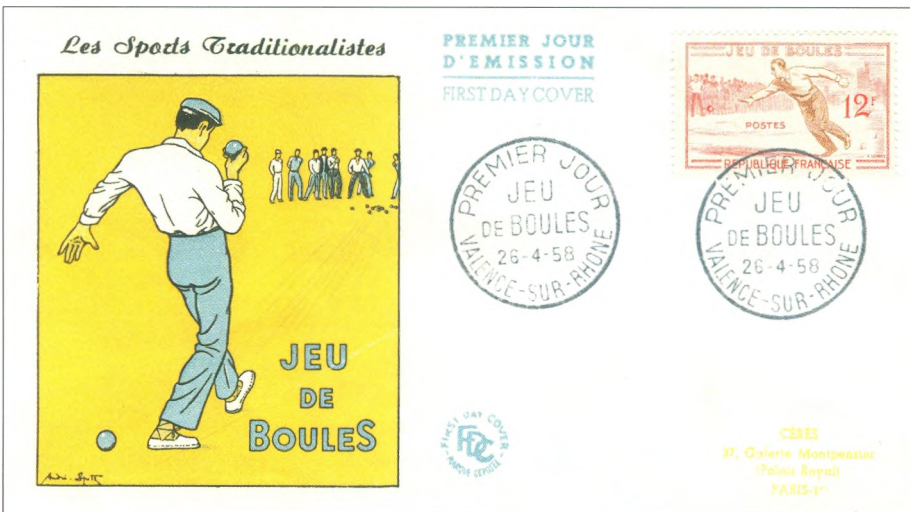
12

16

Doublette

Als elk team uit twee spelers bestaat, spreekt men van een doublette. In dit geval heeft iedere speler drie boules. Het is gebruikelijk om voor de aanvang van het spel alle tegenstanders een hand te geven.

17

EMBRASSER – BAISER – FAIR FANNY
Een van deze uitdrukkingen wordt gebruikt als een partij met 0 tegen 13 verliest. De verliezende partij moet dan Fanny's blote billen kussen. POSTFRIS ?? (14).

Dames? Hoe zit dat met de dames? Het zal toch niet waar zijn, dat met deze uitslag, verliezende dames ook daartoe verplicht worden (15) ???!

Voor iedere Boulist is Fanny een begrip. In de hogere Boule-kringen,

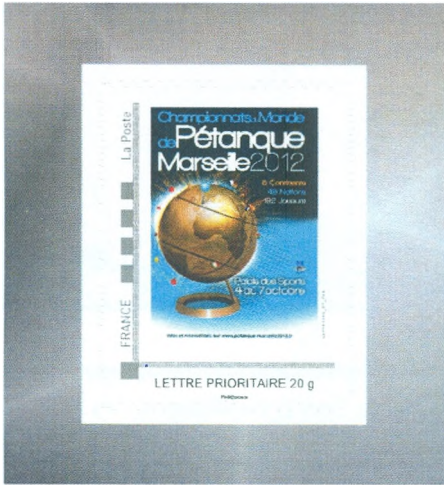
18

19

Triplette

Bij een triplette bestaat ieder team uit drie spelers (16). Nu heeft iedere speler twee boules (17). Voor de aanvang de tegenstander de hand geven en een prettige wedstrijd wensen, is niet alleen gebruikelijk, maar ook fatsoenlijk.

20

Quadrette

Quadrette (18) wordt gespeeld met twee teams van elk vier spelers. Een niet al te vaak voorkomende samenstelling bij het Petanque-spel. Iedere speler heeft bij dit spel normaal twee boules ter beschikking.

24

Algemeen

Wanneer de Fransen het drukke leven van alledag ontvluchten en ergens in Frankrijk, in een dorp, op een door oude platanen overschaduwde terrasje zitten, hervinden ze de rust om van de dagelijkse dingen te genieten. Negen van de tien keer bevindt zich naast het terras wel een terrein waar de inwoners elkaar ontmoeten tijdens het Jeu de boules.

Midden in de zeventiger jaren kwam het Petanque-spel uit Frankrijk overwaaien. Het werd in Nederland op veel plaatsen meteen omarmd. Tegenwoordig vinden regelmatig toernooien en kampioenschappen plaats.

23

22

Door het Jeu de boules- of Petanque-spel ontstaat soms een Frans sfeertje. Afsluiting met een lekker wijntje is dan op zijn plaats (19).

Op filatelistisch gebied komt langzaam maar zeker goed materiaal op de markt.

21

Enkele voorbeelden

- Postzegelboekje, uitgegeven bij gelegenheid van de Wereldkampioenschappen van 2012 (20);
- Velletje: 100 jaar Petanque (21);
- Maximumkaart, "Alors, tu tires ou tu pointes (22)";
- Wereldkampioenschappen in het Belgische SPA (23);
- Postkaart (zeldzaam exemplaar), uitgegeven tijdens Wereldoorlog I, met vertrekstempel Clermont (24).

Henk Janssen

K.v.K. 40145615

NOVIOPOSTA

In dit nummer

Petanque

Phonopost

Zegels met een 1

Tentoonstelling Oud Heidelberg

Redactie:

J. Mulder

J. Spijkerman

J.M.A.G. Stroom

Fotografie:

W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:

L. Thijsen

Illustraties:

vacature

Expeditie:

F. Piers

Tolhuis 35-17

6537 NN Nijmegen

Tel. 024-3444208

Petanque

